

EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

XXIII International Science Conference
«Scientific trends, solutions, theories
and methods of development»

June 12 - 14, 2023
Bilbao, Spain

SCIENTIFIC TRENDS, SOLUTIONS, THEORIES AND METHODS OF DEVELOPMENT

Abstracts of XXIII International Scientific and Practical Conference

Bilbao, Spain

(June 12 – 14, 2023)

РОСЛИНИ РОДУ *ULMUS* В УРБООКОСИСТЕМІ МІСТА ЖИТОМИРА

Верещаєва Анна Петрівна

студентка,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Астахова Лариса Євгенівна,

кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри
ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальною проблемою для міських екосистем є підбір стійких до антропогенних впливів видів деревних рослин, які мають високу життєвість, велику тривалість життя та декоративність. До рослин, що відповідають таким критеріям, належать види роду В'яз (*Ulmus*), які використовуються для озеленення вулиць, садів і парків, для посадки вздовж доріг, а також у захисних лісових насадженнях. Вивчення видового складу в'язів та їх просторового розміщення в м. Житомирі, на нашу думку, є важливим для оцінки характеру та динаміки урбоекосистем.

Рід *Ulmus* за системою класифікації покритонасінних рослин APG IV входить до складу родини Ulmaceae порядку Rosales клади Rosids [1]. У літературних даних вказується, що даний рід нараховує близько 30-40 видів. Види роду *Ulmus* мають широкий ареал поширення, який охоплює більшу частину території Голарктичного флористичного царства. У природному середовищі вони входять до складу деревостану широколистяних лісів. Чисті насадження в'язів зустрічаються досить рідко.

Найбільш поширеними представниками роду у мішаних лісах Європи є: в'яз шорсткий (*U. glabra* Huds.), в'яз еліптичний (*U. elliptica* K.Koch), в'яз гладкий, або європейський (*U. laevis* Pall.) та в'яз корковий (*U. suberosa* Moench.); у Північній Америці – в'яз американський (*U. americana* L.), а в Азії – в'яз лопатевий (*U. laciniata* (Trautv.) Mayr), в'яз японський (*U. propinqua* Koidz) та в'яз приземистий (*U. pumila* L.) [2].

Щодо видового складу роду *Ulmus* на території України слід відзначити, що у різних дослідників наводяться різні дані. Так, Кохно Н. серед аборигенних видів вказує *U. androssowii* Litw., *U. glabra* Huds., *U. laevis* Pall., *U. laciniata* (Trautv.) Mayr, *U. macrocarpa* Hance, *U. minor* Mill., *U. pumila* L., а інтродукованих – *U. americana* L., *U. densa* Litw. та *U. japonica* (Rehd.) Sarg. [3]. Захарчук О. відмічає, що для території України найпоширенішими видами роду *Ulmus* є *U. laevis*, *U. scabra* (синонімічна назва *U. glabra*) та *U. caprinifolia* (синонімічна назва *U. minor*) [4]. Як зазначає дослідниця, найбільші площі насаджень за участю в'язів відмічені у Луганській області, а найменші – у Львівській, Рівненській, Волинській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях. Мосякін С. Л. та Федорончук М. М. у роботі «Vascular plants of

Ukraine» вказують на поширення у природних фітоценозах України 4-х видів в'язів: *U. glabra*, *U. laevis*, *U. minor*, *U. pumila* та 1 підвиду – *Ulmus minor* subsp. *minor* [5]. Таким чином, у літературі є певні розходження щодо кількості видів роду *Ulmus* у флорі України. Така неоднозначність даних пов'язана із складністю розмежування видів через їх сильну як географічну, так і індивідуальну внутрішньовидову мінливість морфологічних ознак. Інша причина – здатність до природної гібридизації, внаслідок якої утворюється велика кількість форм міжвидових гібридів.

Дослідження видового складу в'язів у м. Житомир ми здійснювали протягом 2022-23 рр. В результаті обстеження зелених насаджень було виявлено 5 видів в'язів, з яких 4 – *U. minor*, *U. glabra*, *U. pumila* та *U. laevis* є аборигенними, а *U. americana* – інтродукованим. Дані дерева зустрічались як у вуличних насадженнях, розміщених вздовж проїжджої частини доріг, так і в скверах, парках міста, на прибудинкових територіях житлових мікрорайонів. При цьому вони не формують монокультурних насаджень, а чергуються із іншими видами дерев. Найчастіше у різних типах насаджень міста виявлений *U. glabra*. А в рекреаційних зонах міста – парках та скверах висаджені декоративні форми дерев з плакучою кроною – *U. glabra* f. *pendula*, які знаходяться на відкритих місцях у вигляді солітера. В деяких частинах міста – провулках або вздовж тротуарів *U. glabra* разом із *Carpinus betulus* та *Acer negundo* формує живоплоти, надаючи певної декоративності місцевості, на якій вони розміщені. Порівняно із іншими видами дерев, які зустрічаються у м. Житомир, в'язи не займають домінуюче положення, але вони відіграють важливу роль у формуванні ландшафтно-екологічного каркаса міста.

Список літератури

1. Chase M. W., Christenhusz M. J. M., Fay M. F. et al. An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV. *Botanical Journal of the Linnean Society*, 2016. V. 181. P 1-20. DOI: <https://doi.org/10.1111/boj.12385>
2. Масловата С. А. Поширення аборигенних видів роду *Ulmus* L. // Озеленення та благоустрій садово-паркових об'єктів: матеріали Всеукр. наук. інтернет-конф. Умань. 2014. С. 109–112.
3. Кохно Н. А. Деревья и кустарники, культивируемые в УССР. К.: Наук. думка, 1986. 720 с.
4. Захарчук О. І. Рід В'яз (*Ulmus* L.): поширення в лісовому фонді України, стан та проблеми його збереження // Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2014. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nd_2014_2_14
5. Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. Kiev: M.G. Kholodny Institute of Botany, 1999. 345 p.